

Nr 188.

Av herr **Jonsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående statens avdikningsanslag.

Till statens avdikningsanslag (nionde huvudtiteln, punkt 148) anvisade fjolårets riksdag ett förslagsanslag av 4,000,000 kronor och medgav samtidigt att under innevarande budgetår finge av anslaget beviljas statsbidrag å tillhopa 3,800,000 kronor. Departementschefen föreslår nu att för nästa budgetår bidrag må beviljas endast å tillhopa högst 1,200,000 kronor, och att till anslaget anvisas ett belopp av 2,700,000 kronor.

Denna starka nedskärning av ifrågavarande anslag är uppenbarligen mycket betänkelig och kommer att leda till mycket tråkiga förhållanden för de bidragssökande. Ifrågavarande verksamhet är icke av den art att den kan, utan större förfång för det intresse man vill främja, inskränkas ens under en god konjunktur i den grad, som departementschefen föreslår.

För närmare belysande av denna sak tillåta vi oss att återgiva en del av lantbruksstyrelsens yttrande med anledning av det betänkande som avgivits av 1936 års utredning angående beredskapsarbeten. Lantbruksstyrelsen yttrar:

»Med hänsyn till den för samhället och även yrkesutövaren tvivelaktiga nyttan av en ständigt fortgående produktionsstegring hos jordbruket, och i betraktande av att statsmakterna av vissa sociala skäl icke torde kunna underlåta att på annat sätt främja en dylik utveckling av jordbruket har utredningen funnit övervägande skäl tala för att statens verksamhet för understödjande med statsmedel av torrlägningsarbeten under nuvarande förhållanden med obetydlig arbetslöshet väsentligt inskränkes. För att emellertid under en kris med svårartad arbetslöshet kunna snabbt åstadkomma en utvidgning av den statliga bidragsverksamheten på detta område anser utredningen arbetet med företagens planläggning böra om möjligt ordnas så, att en jämförelsevis stor balans av planlagda men ej bidragstilldelade företag av lämplig beskaffenhet alltid finnes att tillgå. Utredningen har med utgångspunkt härifrån och med hänsyn till att vissa administrativa förhållanden måste beaktas uttalat sig för lämpligheten av att under normala konjunkturförhållanden nedsätta statsanslaget för ändamålet till förslagsvis hälften av nu utgående belopp eller 2,000,000 kronor.

Utredningens uppfattning i hithörande frågor måste av lantbruksstyrelsen karakteriseras som verklighetsfrämmande och ägnad att giva en ensidig bild av förhållandena. Det lär nämligen icke kunna undvikas, att dessa spörsmål måste ses jämväl ur de jordbrukares synpunkt, vilka utredningen förväntar skola under tider av arbetslöshet tillhandahålla ur det allmännas intresse erforderliga arbetsobjekt. Det torde kunna anses såsom högst tvivelaktigt, huruvida dessa, sedan de fått vidkännas mången gång dryga och för dem betungande kostnader för upprättandet av arbetsplanerna, vilja finna sig i att ligga med dylika arbeten i reserv i väntan på att en krisperiod någon

gång i en oviss framtid skall bryta in. För den som är hänvisad till att leva av sitt jordbruk kan givetvis ett dylikt uppskjutande av för jordbruksdriften nödvändig grundförbättring av ifrågavarande slag leda till konsekvenser av för hans ekonomi betänklig art. Jordbrukaren är i sin gärning nödsakad att räkna med realiteter, och för honom utgör den omständigheten, att han på grund av att jorden är vattenskadad icke kan av sitt jordbruk erhålla full bärgning för sig och sin familj, en högst påtaglig och mycket allvarlig realitet. Det råder intet tvivel om att ett mycket stort antal jordbrukare av denna anledning äro nedpressade till en levnadsstandard, med vilken exempelvis våra industriarbetare numera icke skulle låta sig nöja. Detta gäller icke blott innehavarna av de ofullständiga jordbruken utan kanske lika ofta sådana, som med hänsyn till större innehav av odlad jord icke kunna inrangeras i nämnda kategori. För dessa senare kan i de fall, då en mera avsevärd del av åkerarealen är vattenskadad, situationen snarare sägas vara ännu allvarligare med hänsyn till att byggnader, redskap m. m. måste i allt fall hållas i viss större utsträckning. Erfarenheten har också visat, att jordbrukarna betrakta avhjälpandet av vattenskada och reglering av vattenförhållandena å deras mark som en angelägenhet av särskilt brådskande natur.

Såsom lantbruksstyrelsen tidigare vid ett flertal tillfällen framhållit har det till följd av otillräckliga arbetskrafter på lantbruksingenjörskamraterna sedan lång tid tillbaka tyvärr icke varit möjligt att tillgodose jordbrukarnas önskemål på snabb handläggning av dessa ärenden. Fastmera har denna handläggning nästan som regel kommit att draga oskäligt långt ut på tiden, i fråga om större arbeten ända till 10 år eller därutöver, varvid det tvungna dröjsmålet medfört risk för fortsatt skadegörelse genom översvämning eller dylikt. Härtill kommer att här ifrågavarande torrlägningsföretag kräva relativt betydande kapitalutlägg, ävensom att ernäendet av med desamma avsedd effekt får ses på lång sikt och vanligen förutsätter att vissa följdarbeten, i första hand detaljdränering, komma till stånd genom brukarens försorg; dessa omständigheter utgöra även den huvudsakliga anledningen till att företaget av denna art ansetts böra understödjas med statsmedel.

Emellertid har det icke varit möjligt att, om man bortser från den senaste arbetslöshetsperioden, med för ändamålet anvisade anslag tillgodose dessa torrlägningsarbeten annat än till viss del. Härigenom uppstod före inträdet av nyssnämnda period en för varje år allt större och slutligen nästan katastrofartad anhopning hos lantbruksstyrelsen av torrlägningsprojekt, vilka på grund av såväl brist på medel hos företagarna som de anvisade anslagens otillräcklighet icke kunde komma till utförande. Dessa förhållanden belysas av nedanstående tabell.

Tabellen utvisar, hurusom under de sex budgetåren 1927/1928—1932/1933, då statsbidraget utgick med 3,000,000 å 4,000,000 kronor för år, balansen av hos lantbruksstyrelsen ineliggande torrlägningsföretag för varje år ökades och till slut blev mer än femdubblad eller från 317 förslag och ett bidragsbelopp av 1,200,000 kronor vid utgången av 1927/1928 till 1,665 förslag och ett bidragsbelopp av 6,700,000 kronor vid utgången av 1932/1933. Denna balans blev sedermera till större delen utplånad genom det under de båda närmast följande budgetåren vid sidan av fortsatt tilldelning av bidrag från statens avdiktningensanslag, med tillhoppa 5,000,000 kronor, tillkomna särskilda anslaget å sammanlagt 8,000,000 kronor till torrlägningsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten, ävensom genom en under det därpå följande budgetåret 1935/1936 till 5,400,000 kronor ökad tilldelning av statsbidrag från avdiktningensanslaget. Sålunda återstod vid utgången av sistnämnda budgetår av den ovannämnda balansen endast 138 förslag, representerande ett bidragsbelopp av 670,000 kronor. Den sedermera för budgetåret 1936/1937

Budgetår	Från statens avdiktningensanslag beviljade stats- bidrag	Vid budgetårets utgång hos Lant- bruksstyrelsen inneliggande torr- läggningsförslag	
		antal	bidragsbelopp
1927/1928	3,100,000	317	1,200,000
1928/1929	3,100,000	378	1,700,000
1929/1930	3,100,000	650	3,100,000
1930/1931	4,000,000	883	4,200,000
1931/1932	3,300,000	1,237	5,600,000
1932/1933	3,000,000	1,665	6,700,000
1933/1934	¹ 6,500,000	1,146	3,600,000
1934/1935	¹ 6,500,000	465	1,850,000
1935/1936	5,400,000	138	670,000
1936/1937	3,300,000	242	1,220,000

vidtagna nedsättningen av anslaget till 3,300,000 kronor gav omedelbart utslag genom ökning av balansen till nära det dubbla eller 242 förslag och ett bidragsbelopp av 1,220,000 kronor. Den för innevarande budgetår medgivna bidragstilldelningen har ökats till 3,800,000 kronor. Såvitt för närvarande kan bedömas synes det kunna antagas, att det härigenom bör bli möjligt undvika någon mera nämnvärd ytterligare ökning av balansen. Å andra sidan torde någon minskning av densamma knappast kunna ernås med nämnda bidragstilldelning.

Av det anförda framgår, att, för den händelse understödjandet från statens sida av ifrågavarande torrläggingsverksamhet överhuvud taget skall anses äga berättigande, bidragstilldelningen torde med hänsyn till verksamhetens nuvarande omfattning böra hållas vid ett belopp av omkring 4,000,000 kronor för år. En mera avsevärd inskränkning av denna bidragstilldelning kommer, enligt vad mångårig erfarenhet utvisat, att ofelbart resultera i en efter hand onormalt stegrad anhopning i lantbruksstyrelsen av dessa ärenden och därmed följande försening under årtal med deras avgörande. Där-est anslaget, på sätt utredningen föreslår, skulle nedskäras så radikalt, att detsamma begränsades till endast 2,000,000 kronor för år, komme detta otvivelaktigt att leda till förhållanden på ifrågavarande verksamhetsområde, som närmast måste betecknas som kaotiska. Vad utredningen anfört om önskvärdheten av att viss balans av planlagda men ej bidragstilldelade företag alltid finnes att tillgå kan icke anföras som skäl för en nedsättning av anslaget, då en ur angivna synpunkt fullt tillräcklig balans lär bli i fortsättningen säkerställd redan med bibehållande av anslaget vid dess nuvarande storlek.

Lantbruksstyrelsen finner sig med stöd av vad ovan anförts böra bestämt avstyrka av utredningen föreslagen inskränkning av bidragstilldelningen ur statens avdiktningensanslag.»

Departementschefen har i fråga om det belopp intill vilket statsbidrag får beviljas gått ännu längre ned än den nämnda utredningen, vilken föreslagit

¹ Härav 4,000,000 kronor från särskilt anslag till torrläggingsföretag, ägnade att motverka arbetslösheten.

2,000,000 kronor, under det departementschefen stannar vid 1,200,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 aug. 1937 hemställt att statsbidrag finge beviljas med tillhoppa 5,000,000 kronor under budgetåret 1938/1939 och att så stort belopp tillfördes anslaget att medel finnes för utbetalning från detsamma av sammanlagt 4,000,000 kronor. Om man emellertid utgår från styrelsens beräkning enligt det ovan citerade remissyttrandet, att, för att icke en onormalt stegrad anhopning av ifrågavarande ärenden skall ske hos lantbruksstyrelsen, bidragstilldelningen bör hållas vid ett belopp av omkring 4,000,000 kronor för år, så torde anslagsbehovet för nästa budgetår kunna bestämmas till 3,500,000 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi vördsamt yrka,

att riksdagen måtte

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1938/1939 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å tillhoppa högst 4,000,000 kronor;

2) till Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag för budgetåret 1938/1939 anvisa ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor.

Stockholm den 23 januari 1938.

Evert Jonsson.